

5. Verein Deutsche Sprache. (2019). Sprachreport: Deutsch in Europa. Дортмунд: Verein Deutsche Sprache.

Дерев'янка В. А., студентка
Стройкова С. А., к. філол. н., ст. викладач
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

ПРОБЛЕМА МЕТОНІМІЇ В ЛІНГВІСТИЦІ

Традиційно метонімія визначається як фігура мови, де один предмет або явище замінюється іншим на підставі їхньої суміжності [2]. У термінах американських вчених Дж. Лакоффа та М. Джонсона метонімія – це концептуалізація одного у вигляді його ставлення до іншого [3]; береться зрозуміла ознака предмета і замість цього предмета використовується як ціле або замість іншої ознаки або частини цього предмета [3].

Метонімія є особливим певним механізмом мовної діяльності, який являє собою регулярне (мовне) або okazіональне (мовленнєве, контекстуальне) перенесення імені в першому випадку з одного класу предметів на інший клас предметів, у другому – на інший одиничний об'єкт за певними законами контекстуальної трансформації [5]. Підставою такого зв'язку значень слів з метонімічною структурою є суміжність (у просторі, часі, причинно-наслідкових зв'язках) предметів, явищ, якостей і ознак, що позначаються, а також процесів, тобто їхня співвіднесеність з певним контекстом, ситуацією [4].

Традиційно виділяються дві основні функції метонімічно організованих слів: лексико-семантична як спосіб організації в мові та реалізації у мовленні одного з найважливіших типів багатозначності та стилістична – створення образності, естетично значущої структури тексту [6]. У стилістичному аспекті метонімія сприймається як прийом чи троп, призначення якого у тому, щоб створювати індивідуальні контекстуальні сенси, які естетично впливають на читача [5].

На сьогодні у вивченні метонімії сформувалося чотири основних підходи: психологічний, лексико-семантичний, семантико-синтаксичний та когнітивний.

Психологічний підхід бере свій початок ще з античних часів. Його прихильниками є О. О. Потебня, Ш. Баллі, С. Ульман, А. Анрі та інші. У його основі лежать психологічні асоціації за суміжністю, які відображають зв'язки, що реально існують між предметами та явищами навколишньої дійсності [1].

У межах лексико-семантичного підходу вчені розглядають метонімічні перенесення у плані вираження, причому досить поширеною є концепція про те, що причиною метонімічного перенесення є семантичне звуження речення

[6].

Третій, семантико-синтаксичний, підхід пов'язаний із ім'ям дослідника Р. Якобсона. Вчений трактує метонімію не як фігуру мовлення, а як елемент загального процесу мовлення [7].

Прибічники когнітивного підходу визначають метонімію як «когнітивний процес, у якому одна концептуальна сутність – тема – заміщає іншу концептуальну сутність – образ – у межах однієї сфери» [7]. Когнітивний підхід до вивчення метонімії увібрав досягнення традиційних підходів. Це дозволяє розширити межі традиційного розуміння цього явища, визнаючи метонімію когнітивним механізмом, який використовується для логічних операцій і суджень про світ, концептуалізації та категоризації позамовної діяльності [1]. Когнітивна сутність метонімії полягає в тому, що в процесі метонімізації одна концептуальна сутність забезпечує доступ до іншої концептуальної сутності в цій же концептуальній сфері [1].

Отже, метонімія є важливою фігурою мови, яка полягає в заміні одного предмета або явища іншим на підставі їхньої суміжності. Її функції можуть бути лексико-семантичними та стилістичними. У вивченні метонімії сформувались чотири основних підходи: психологічний, лексико-семантичний, семантико-синтаксичний та когнітивний. Кожен з цих підходів дозволяє розглядати метонімію з різних сторін і знаходити нові способи її застосування в мовленні та мовній практиці.

Література:

1. Приблуда Л. М. Структура та стилістичні функції вторинних номінацій в українській художній прозі початку ххї століття : дис. ... канд. філол. наук. Київ, 2018. 218 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Prybluda_Liudmyla/Struktura_ta_stylistychni_funktsii_vtorynnykh_nominatsii_v_ukrainskii_khudozhnii_prozi_pochatku_KhKh.pdf (дата звернення: 25.03.2023).
2. Aufderstraße H., Müller J., Storz T. Lehrwerk für Deutsch als Fremdsprache. Ismaning : Hueber Verlag, 2003.
3. Bock H., Eisfeld K.-H., Holthaus H. Deutsch als Fremdsprache. Ismaning : Hueber Verlag, 2003.
4. Lakoff G., Johnson M. Metaphors We Live by. Chicago : University of Chicago Press, 1980. 242 p
5. Lemcke C., Rohrmann L., Scherling T. Berliner Platz 1. Deutsch im Alltag. Berlin, 2009.
6. Ruth R. Die Sprache der Anzeigenwerbung. Düsseldorf, 1974.
7. Jakobson R. O. Zametky o proze poeta Pasternaka. Rabotu po poetyke / per. s anhl. O. A. Sadakovoi. Moskva : Prohress, 1987. 460 s.